

УДК 316.346.32-053.9 (477)

ЗДОРОВЕ СТАРІННЯ І ПОТРЕБИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ДЕПРИВАЦІЙНОЇ БІДНОСТІ

Сопко Руслана Іванівна – викладач кафедри соціології та соціальної роботи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», пл. Народна, 3, Ужгород, 88017, Україна, e-mail: ruslana.sopko@gmail.com, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5999-7752>

Ruslana Sopko – lecturer of department of sociology and social work of State institution of higher education «Uzhhorod National University», 3, Narodna Sq., Uzhhorod, 88017, Ukraine, e-mail: ruslana.sopko@gmail.com, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5999-7752>

У статті представлено результати соціологічного дослідження «Реалізація потреб людей похилого віку. Вивчення думки людей похилого віку та членів їхніх сімей», здійсненого в Закарпатській області. Проаналізовано потреби та проблеми життєдіяльності людей похилого віку, а також думку членів сімей, які здійснюють догляд за ними. Визначено державні інституції та інструменти, залучені для забезпечення соціальної допомоги людям старшого покоління. Підкреслено вплив соціальної допомоги на рішення членів сім'ї здійснювати сімейний догляд за своїми рідними. Надано дефініцію поняття «дериваційна бідність». Розглянуто специфічні потреби людей похилого віку Закарпатської області в умовах деривації. Зроблено висновки про те, що соціологічні дослідження та врахування їхніх результатів у контексті ефективної соціальної політики держави сприятимуть підвищенню потреб даної категорії населення.

Ключові слова: старіння населення, потреби, люди похилого віку, соціальна допомога, сімейний догляд.

In the article we analyze the results of the sociological research «The implementation of the needs of the elderly. The study of the opinion of the elderly and their members of family» in the Transcarpathian region. We investigate the needs and problems in the activity of the elderly, and also pay attention to the opinion of the family members, that are taking care about them. It is indicated which public institutions and instruments are involved in providing social assistance to the older generation. We emphasize on the importance of social assistance according to the decision of family members to take care about their relatives. We characterize the notion of the derivational poverty. The specificity of the needs of the elderly people of the Transcarpathian region in terms of derivation is considered. We make the result that satisfaction and taking into account the needs of this category of the population indicates an effective social policy of the state.

Keywords: the population aging, the needs, the elderly people, the social assistance, family care.

Соціально-економічне розшарування українського суспільства спричинило поляризацію населення, тобто спрямованість соціальної та економічної мобільності до полюсів соціальної структури. Сучасними дослідниками означеної проблеми висловлюється думка про те, що попередня, класова стратифікація, яка ділила людей на вертикальні прошарки, поступово змінюється горизонтальною диференціацією [1]. З огляду на це, необхідно визначити не місце людини (чи соціальної групи в суспільній ієрархії: вона у її вершині чи підніжжі), а те в центрі вона чи на периферії (тобто зараз йдеться не про поняття «верх-низ», а про поняття «всередині-зовні»). Сьогодні в багатьох країнах світу, зокрема в Україні, певна частина населення не просто бідна, що означає нестачу необхідних ресурсів, вона викинута з суспільного способу життя, а інша, хоча і не бідна, все одно виключається із нього через численні механізми дискримінації. Чимало робіт зарубіжних і вітчизняних науковців присвячені так званій інтегрованій бідності, коли незважаючи на низькі життєві стандарти, люди не випадають із соціальних мереж, будь то сім'я чи безпосереднє оточення. В епоху, яка прийшла на зміну «золотого віку» (Welfare State), ми спостерігаємо «просунуту» маргінальність, що виражає себе у формі андеркласу або соціальної ексклюзії [1]. В результаті з'являються нові групи людей, зосереджені на соціальній периферії («зовні»), так звані деприваційні групи. Аналізуючи відмінності між бідністю і соціальною ексклюзією, П. Абрахамсон вбачає причину бідності у фрустрації потреб, натомість причину ексклюзії – у дискримінації з боку інститутів інтеграції. Можливими засобами захисту в ситуації бідності він вважає соціальні трансферти (гарантований мінімальний доход), у ситуації ексклюзії – соціальні послуги (міри активації).

З цього приводу ведуться активні дискусії: чи вважати групу «депривованих» суб'єктами реальних процесів інтеграції до суспільного життя або ж вони лише об'єкти різного виду політики. Долучаючись до таких дискусій, українські науковці намагаються виокремити види депривації, їхню якісну структуру і кількісний «поріг», при цьому відмічають, що індивіди чи групи позбавлені будь-чого не за власним вибором, а тому, що не можуть собі цього дозволити [2]. Визначення «якісного наповнення» означає відповідний ступінь депривації, а

етнічної приналежності та унікальності і серед дизайнерів, і серед замовників, що ініціюють комунікацію. Ми вважаємо, що ефективна діяльність дизайнера – запорука успішної візуальної комунікації у соціумі між різними соціальними групами і прошарками, а графічний дизайн як проектування національно ідентифікованих об'єктів візуальної комунікації може стати вагомим маркером, за якими український соціум відрізнятиметься від інших та буде упізнаваним в світі.

ЛІТЕРАТУРА: 1. Михальченко М. Філософія освіти і соціокультурна теорія. *Філософія освіти*. 2005. №1. С. 38-51. 2. Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования. М.: Логос, 2010. 168 с. 3. Grady J. The Scope of Visual Sociology URL: <https://www.researchgate.net/publication/249071049> (дата звернення 26.08.2018) 4. Даниленко О. А. Парадоксы повседневности: осмысление в русле визуальной социологии. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. N 1053. Вип.31. Харків, 2013. С. 94-108. 5. Бондар В. С., Одинак Я. М. Визуальна соціологія: розширення епістемологічних меж соціологічної науки. *Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки*. 2011. Том 122. С. 3-9. 6. Батаєва К. Феномен медіа-візуальності: досвід соціокультурного аналізу : автореф. дис. ... докт. філос. наук. Харків, 2014. 37 с. 7. Руденченко А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук. Київ, 2017. 42 с. 8. Юрченко І. Досвід використання орнаменту в проектно-художній творчості та освітньому процесі. *Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід: матеріали I міжнар. наук.-практ. конф.* 2012. С. 179–187. 9. Даниленко В. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна. Харків, 2007. 197 с. 10. Бевзенко Л. Соціальна самоорганізація і механізми регуляції соціального поведіння. *Український соціологічний журнал*, 2014. № 1–2. С. 6-16. 11. Щербина В. Технологии социальная *Энциклопедический социологический словарь*. М.: ИИСПАИ, 1995, с.823-824. 12. Подшивалкина В. Социальные технологии: проблемы методологии и практики. Кишинев: Центральная типография. 1997. 351с. 13. Дизайн: Словник-довідник. Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. Київ: Фенікс, 2010. 384 с. 14. Удріс Н. Візуальна комунікація в мовах суспільних трансформацій: оновлення семантичного простору. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*, 2015. Вип. 35. С. 60-67. 15. Болотова А., Жуков Ю. Психология коммуникаций. URL: http://www.e-reading.club/chapter.php/1044092/0/_Bolotova_-_Psihologiya_kommunikaciyu.html (дата звернення 26.08.2018). 16. Холод О. М. Комунікаційні технології. Київ. 2011. 312 с. 17. У Києві відбудеться форум із дизайн-мислення та інновацій (14-15 вересня 2017). URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/forum-ukraine> (дата звернення 26.08.2018). 18. Український культурний фонд розпочинає серію секторальних стратегічних сесій. URL: https://ucf.in.ua/news/25_06_2018 (дата звернення 26.08.2018). 19. Наливайко В. Петриківка чи звірі Марії? URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3008/164/100339/> (дата звернення 26.08.2018). 20. Celebrate diversity Eurovision 2017 URL: <http://banda.agency/eurovision/> (дата звернення 26.08.2018). 21. Соцмережі про логотип «Євробачення-2017»: Були і кращі варіанти. URL: https://zik.ua/news/2017/01/31/sotsmerezhi_pro_logotyp_yevrobachennya2017_buly_i_krashchi_varianty_1034871 (дата звернення 26.08.2018). 22. Намисто Тимошенко, ковбаса та шини: реакція юзерів на логотип «Євробачення 2017». URL: <https://tsn.ua/glamur/namisto-timoshenko-kovbasa-ta-shini-reakciya-yuzeriv-na-logotip-yevrobachennya-2017-872203.html> (дата звернення 26.08.2018). 23. Брендинг ВДНГ та айдентика Євробачення 2017 отримали Red dot award. URL: <http://telegraf.design/news/brending-vdng-otrimav-red-dot-award/> 24. МІП: Розробник єдиного бренду України отримав «Канського лева» за «Євробачення-2017» URL: <https://mip.gov.ua/news/2447.html> (дата звернення 26.08.2018).

Дизайн национально идентифицированных объектов визуальной коммуникации в современной Украине как социокультурная технология

Статья посвящена изучению дизайна национально идентифицированных объектов визуальной коммуникации в современной Украине как социокультурной технологии. Рассмотрены ее субъекты – графические дизайнеры, их клиенты, учебные заведения, которые готовят дизайнеров, ученые, объекты – социальная пространственная украинского общества и поведение людей. Собственно графический дизайн определяется автором как проектная деятельность по созданию визуальных объектов, обеспечивающую безличную социальную коммуникацию, социальную процессуальность и социализацию членов общества. Рассмотрены основные социальные функции графического дизайна (информативную, интерактивную, функцией аффилиации, регулятивную) и дополнительные (эстетическую и экспрессивную), определены их особенности. Автор отмечает, что для современного украинского общества актуальным является разнообразие форм украинизации визуальной коммуникации, а перспективы развития украинского дизайна объектов визуальной коммуникации связаны с формированием национально ориентированных проектов. В контексте динамики украинского общества в направлении укрепления его целостности и ощущения уникальности, технология дизайна национально идентифицированных объектов визуальной коммуникации в Украине в своем развитии проходит три стадии: добавление, модификации и трансформации. Каждой стадии присущ свой уровень дизайна – от любительского до профессионального. Современная стадия модификации иллюстрируется примерами реализованных проектов, в частности потенциал графического дизайнера как социокультурной технологии проиллюстрировано обзором конкурса бренда Евровидение-2017.

Ключевые слова: визуальная коммуникация, бренд Евровидение-2017, социально-культурная технология, графический дизайн.

Отримано 6.05.2018